

Zadruga in varčevanje

V prejšnji številki smo objavili podatke o hranilnih vlogah. Iz njih je bilo razvidno, da je varčevanje najbolj šibko razvito na vasi (le okrog 8 odstotkov skupnega zneska vlog odpade na kmetovalce). Pogoji in možnosti za varčevanje pa so na vasi veliki. Zadruga hranilnice in hranilno-kreditni odseki zadrug, ki imajo čedalje pomembnejšo vlogo v organiziranju varčevanja na vasi, pa bi morali te pogoje izkoristiti ter tako krepiti tudi svoja sredstva, ki so namenjena za pospeševanje kmetijstva.

Prve zadruga hranilnice so bile ustanovljene l. 1954, najprej v Sloveniji in na Hrvaškem, nato pa tudi v drugih republikah. Konec preteklega leta je bilo zadruga hranilnic, ki so organizirane po okrajih:

v Srbiji	30
na Hrvaškem	24
v Sloveniji	11
v Bosni in Hercegovini	12
v Makedoniji	5
v Crni gori	—

(V zadnjih mesecih se je število hranilnic nekoliko povečalo.)

Naloga teh hranilnic je, da organizirajo varčevanje v kmetijskih zadrugah z mobilizacijo lokalnih denarnih sredstev, da prevzamejo od Narodne banke kratkoročne kredite zadrug — svojih članic, da skrbijo za pravilno uporabo kreditov in namenskih skladov. Njihov vpliv na plasm kreditov, na krepitev zadruga skladov in krepitev finančne discipline v zadrugah je precej velik. Naj navedemo, kaj so dosegle zadruga hranilnice v treh okrajih v nekaj mesecih svojega poslovanja.

Okraj	Skupni plasma kredita pred in po ustanovitvi hranilnic		(V milijonih din) Sredstva, izločena v sklade pred in po ustanovitvi hranilnic	
Brčko	312	332	64	132
Derventa	122,5	178	13	30
Banja Luka	106	416	34,5	57,5

Prosta denarna sredstva v zadrugah se zbirajo po krajevnih hranilnicah, ki so organizirane v obliki hranilnokreditnih odsekov v zadrugah. Tem pomagajo okrajne hranilnice pri organiziranju varčevanja. Hranilnokreditnih odsekov je bilo ob koncu lanskega leta

v Sloveniji	620
na Hrvaškem	310
v Srbiji	1.331

(V drugih republikah hranilnokreditne odseke še ustanavljajo.)

Za sedaj še nimamo podatkov o hranilnih vlogah pri kmetijskih zadrugah po stanju ob koncu lanskega leta. Iz podatkov, ki so nam na razpolago, pa je razvidno, da so znašale v začetku lanskega leta hranilne vloge v kmetijskih zadrugah 868 milijonov dinarjev, medtem ko so eno leto prej znašale 576 milijonov. Porast je vsekakor velik. Možnosti za varčevanje v zadrugah pa so znatno večje, kar kaže tudi zgled kmetijske zadruga v Pivnicah. V Voivodini, ki je lani dosegla pomembne uspehe v pogledu varčevanja.

Nad 11 milijonov v zadruga hranilnici v Pivnicah

Kmetijska zadruga v vasi Pivnice (Voivodina) je organizirala zelo uspešno hranilno službo in dosegla dobre rezultate.

V tej vasi je bila že pred vojno kreditno-hranilna zadruga, ki je posojala kmetovalcem denar. Leta 1947 se je združila s kmetijsko zadrugo.

Vlagatelji so individualni kmetje. Zadruga sprejema od njih hranilne vloge, za katere plačuje 5% obresti. Medtem ko je bilo l. 1948 le 13 vlagateljev, ki so vložili 667.500 dinarjev, se je do konca lanskega leta število vlagateljev povečalo na 267, hranilne vloge pa so se dvignile na 11.307.000 din. Zadruga je tako uspelo angažirati znatna sredstva individualnih proizvajalcev, ki so bila neizkoriščena. S kratkoročnimi krediti lahko zadruga nalaga ta sredstva v kmetijsko proizvodnjo in tako vpliva na njeno povečanje in modernizacijo. Zaradi teh sredstev kmetijski zadrugi v Pivnicah ni več treba prositi Zadruga hranilnico za odkupne kredite in jih je zato odpovedala.

Razen tega daje zadruga tudi kratkoročne kredite od 3 do 6 mesecev kmetijskim proizvajalcem z obrestno mero 7,5%. Upravni odbor zadruga je sklenil, da bo letos dajal individualnim kmetovalcem kredite za opravljanje setvenih del (oranje, setev sladkorne pese, koruze, bombaža itd.).

Ta zgled opozarja na še eno področje aktivnosti kmetijskih zadrug, na katerem se mnoge zadruga doslej še niso dovolj angažirale. Drugače pa je znano, da je varčevanje v zadrugah najbolje organizirano v Sloveniji in na Hrvaškem.

T. B.

Letni občni zbori kmetijskih zadrug KMETIJSKA PROIZVODNJA V SREDIŠČU POZORNOSTI

Medtem ko so lani na občnih zbore kmetijskih zadrug v Liki poročali predvsem o poslovanju trgovin in gostiln, letos največ govorijo o pospeševanju kmetijske proizvodnje. Zadruga so letos usmerile svojo dejavnost v to smer. To se je pokazalo na dosedanjih občnih zboreh v 24 zadrugah, na katerih so bili razen zadruga članov navzoči tudi številni nezadruga člani.

Na letnem občnem zboru v Buniču so sprejeli pet novih članov, ustanovljen pa je bil tudi odsek za pridelovanje semenkega krompirja in ječmena. Doslej so na področju te zadruga propadale velike količine raznih zdravilnih rastlin in gozdnih sadežev. Na občnem zboru so razpravljali tudi o tem vprašanju in sklenili so organizirati nabiranje teh rastlin in gozdnih sadežev.

Na večini občnih zborov so bili kritizirani dosednji upravni odbori, posebno pa so bili kritizirani tisti odborniki v zadrugah, ki so mislili, da so gostilne najvažnejši vir zadruga dohodkov. Večina zadruga gostiln pa je obratovala z izgubo in tako so v številnih primerih predlagali, da bi te gostilne ločili od zadruga. Med vsemi dosedanjimi občnimi zbore je bil najbolj buren občni zbor zadruga v Siroki Kuli. Tam so zadruga člani kritizirali delo zadruga — oziroma dosednji upravni odbor — in to zato, ker je lani poginilo precej jagmet in ker je zaradi malomarnosti zadruga vodstva propadlo precej pokošene detelje. V tej zadrugi

so večinoma uslužbenci. Zadruga ima majhno žago, mlin, trgovino in gostilno. Zadruga člani so zahtevali, naj se zadruga bolj ukvarja s kmetijsko proizvodnjo. Izvolili so nov upravni odbor in ga zadolžili, da izvede preusmeritev glede zadruga dejavnosti od nekmetijskih obratov k večji vlogi v organiziranju in pomoči individualnim proizvajalcem v kmetijski proizvodnji.

Nepravilnosti pri odkupu kmetijskih pridelkov

Prenos odkupa kmetijskih pridelkov na kmetijske zadruga je doslej, če ga gledamo v celoti, dal dobre rezultate. Kljub temu so prišli v nekaterih zadrugah do veljave določeni negativni rezultati. Ker so videle v odkupu dober vir dohodkov, so posamezne zadruga na Hrvaškem zanemarile druge svoje dejavnosti, ker z zaslužkom pri odkupu krijejo vse svoje izgube, ki nastanejo na drugi strani. Da bi to dosegle, se pogosto lotevajo vseh mogočih stvari in se ne bojijo niti nepravilnosti.

Kmetijska zadruga v Donjih Kaštelanah v splitskem okraju prodaja na primer svojo pravico odkupa vina trgovskim podjetjem za maržo, ki znaša 4 dinarje od litra. Nekateri kmetijske zadruga v okraju Sisak so šle še dlje: živino odkupujejo tako, da organizirajo sejme, kjer podjetja kupujejo živino neposredno od rejcev, zadruga pa jim samo zaračunajo maržo. Zadruga na področju Benkovca, Imotskega in Drniša, so pobrale minule jeseni pri odkupu gozdnarja na račun marže okrog 30 milijonov dinarjev, a praktično niso niti sodelovale pri odkupu.

Nadalje, posamezne zadruga odstopajo svoja odkupna področja drugim kreditno sposobnim zadrugam za določen zaslužek. Druge pa si zopet prizadevajo, da bi z dvigom odkupnih cen pritegnile kmetijske proizvajalce s področja sosednjih zadruga.

ODKUP Z NAKUPOVALCI

Lani so organi tržne inšpekcije podali 81 prijav proti kmetijskim zadrugam zato, ker so odkupovale z nakupovalci, ki niso bili v delovnem razmerju. Za zadruga v Otrovancu v virovitiškem okraju odkupuje na primer višnje 12 takih nakupovalcev. V kmetijski zadrugi Vočin se je ukvarjalo z odkupom malin razen drugih tudi osem članov upravnega odbora, ki so dobivali dnevno 1000 dinarjev ne glede na to, ali so kaj odkupili ali ne. V kmetijski zadrugi Jabučica v bjelovarskem okraju so prevzele odkup jaje žene knjigovodij in poslovodij, a da ne govorimo o odkupu živine, kjer je bilo še precej več negativnih pojavov.

GRE LE ZA POSAMEZNE ZADRUGE

Odkupna dejavnost zadruga se razvija zadovoljivo, če jo gledamo v celoti, in čedalje bolj dobiva značaj in okvire, ki jih ji je namenila uredba. Nepravilnosti, o katerih smo tu govorili, se nanašajo samo na posamezne zadruga in so zavora v njihovi razvoju in delu za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

I. Strahonja